

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה בת.

עין משפט
נר מצוה

(א) [לעיל כ.ו.]. (ב) לעיל כ.ו. [לקמן לג.]. (ג) לעיל כ.ו. [ד] ועי' מוס' זמנים פו. ד"ה אמאי ותוספות בטורות כו. ד"ה התולש. (ה) [נפסיקא: כו.]. (ו) [ערויין לא.]. (ז) תולין פט. [מספיקא דמרוות פ"א ה"ג]. (ח) [פי' בריה כדכתיב ותמלימי ומחיי. ערוך ערך חס ג.]. (ט) [ג"י ה"ר"ש רבה]. (י) [לקמן לג.]. (יא) [נמדנד כט.]. (יב) [דברים יג.]. (יג) [ועי' תוספות חולין פט. ד"ה והמלא].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמע מקלס עומד כי מוקע צבור ויאל לחון (ב) בחלי יצא בחלי התקיעה:

גליון הש"ם

נב' בשופר של שלשה. עיין זמנים דף פ"ג ע"א מדי"ה אמאי. ובטורות דף טו ע"א מדי"ה המולש זבנדרים דף י' ע"א מדי"ה חלם מבאי ככחות ומעילה דף י' ע"ב מדי"ה חל:

מוסף רש"י

תקע בראשונה. פשוטה שלפי המצוה. מקע כדכתיב [קטן לג.]. ומשך בשניה. מקיעה של חזר המרועה משך כשתיים ללאת בני ידי שתיים שהיא פקק לעשות זו אחר זו פשוטה שלחמיה דמלכות ופשוטה שלפניה דמלכות (טו). אין בידו אלא אחת. דפקוקי מקיעה אחת לשתיים לא מפסיקין (טז). מצות לאו ליהנות משמעות שניתנו לשראל לא ליהנות ניתנו להם, לא לשם הנאה ניתנו להם, אלא גזירת מלך היא עליהם [חולין פ.]. בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא. דלאו הנאה היא ולתכלית מיהא לא יתקע משום דמחיס (טז).

רבינו הגאון

אמר רבה שמע מקצת תקיעה על שפת הבור ומקצת הואיל ובור מקום תקיעה הוא לאותן העומדים בבור. אבל מקצת תקיעה קודם שצלה עמוד השחר ומקצת אחר שיעלה עמוד השחר, כיון שהלילה לא זמן חיובא הוא (לחד) לא יצא. לטימרא דסבר רבה שמע סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה או תחלת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא, והתנן תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת כו'. ורחיקן פסוקי תקיעתא מהודרי לא

שמע מקלס התקיעה צבור כו'. קל סלקא דמקע דהכי קאמר היה עומד הוא בשפת הבור וחזירו מוקע צבור ויאל לחון (ב) בחלי התקיעה ואשמעינן הכא דבקעת נמי יואל: **קודם עמוד השחר.** לאו זמניה הוא כדאמרין במסכת מגילה (דף כ:.) כל היום כשר לתקיעת שופר וילף טעמא מיוס תרועה יהיה לכס' יוס ולא לילה: הכי גרסינן **למימרא דסבר רבא די שמע איניש סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יאל וממילא כו'.** **תקע בראשונה.** פשוטה שלפני תרועת המלכות: **ומשך בשניה.** בפשוטה של אחריה כשתים ותכוין ללאת זה אף די פשוטה שלפני תרועת הזכרונות שעמד עליו לתקוע תיכף לזו: **אם קול שופר שמע.** בלא קול הצרה יאל: **אם קול הצרה שמע.** עס קול השופר לא יאל: **צוקע ועולה לנעלם.** ואין אחר עמו ללאת זו אלא מוקע ועולה הוא לדלדייה מחילתא וסופה דהכשר דבתחילה הוא והשופר צבור ואמרן לעיל (דף כ:.) אותן העומדים צבור יאלו: **של עולה.** ומלשו ממיים דאילו לאחר זריקה אין מעילה לא צעורה ולא בקרייה שהכל לכהנים כדאמרין במנחות (דף פג.) ובזבחים (פג.) נאמר לו יהיה צעולה ויקרא [ו] ונאמר לו יהיה צבאש [שס] מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין: **שלמים לאו בני מעילה נינהו.** דאין מעילה בקדשים קלים אלא באימורים ולחזר זריקה כשהוצרכו לחלק גבוה: **לא ליהנות ניטנו.** לישראל להיות קיומם להם הנאה אלא לעול על ארציהם ניתנו: **בשופר של ע"ז.** ששימשו בו לע"ז ונאסר בהנאה כדתינא במסכת ע"ז (דף נא:) אבד תאבדון את כל המקומות [בכלים שנשתמשו בהן לע"ז] הכתוב מדבר: **ואם תקע יאל.** דמנאות לאו הנאה נינהו: **כסוסי מוכתם שיעוריה.** דהא לשריפה קאי וכשרוף דמי ושופר צעי שיעור כדאמרין לעיל (דף כ:.) כדי שיאחזו בידו ויראה לכאן ולכאן: **מוטר לתקוע לו.** טעמא דכולהו משום דמנאות לאו ליהנות ניתנו: **חזירו מזה עליו נימות הגשמים.** שאין כאן אלא הנאת קיוס המנאה ומנאות לא ניתנו ליהנות: **אבל לא נימות החמה.** דליכא הנאת הגוף: **שכפאווה פרסיים.** ואע"ג שלא נתכוון ללאת ידי חובת מנאה בליל ראשון של פסח יאל: **הסוקע לשיר.** לשורר ולומר כן שמעתי מפי מורי הזקן. וביסודו של מורי רבי יחאק בן יהודה ראיתי התקוע לשד להצריח רוח רעה מעליו: **פשיטא.** דזאת אומרת כן: **מהו דסימא הסם אכול מנא.** קאמר רחמנא והא אכל ונהנה בחכילתו הלכך לאו מתעסק תקיעה בלא סוף תקיעה יצא, והתנן תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת כו'. ורחיקן פסוקי תקיעתא מהודרי לא

בשופר של עולה לא יתקע. כלומר צמוד ואם תקע כלומר צבוג יאל דצבוג מעל ונפיק לחולין אבל צמוד אין מעילה ולא נפיק לחולין וכשמחלק בין עולה לשלמים היה יכול לחלק בעולה גופה בין מויד לשוגג אבל השתא מחלק צבוג גופיה: **אמר רב יהודה בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא.** תימא ממי שנה משלמים ללא יאל משום דמנאות ליהנות ניתנו ורבינו חננאל גריס הכא רבא ו' ותימא דבסוף כסוי הדס (חולין דף פט. ושם) תינא תקע לא יאל וכן קשיא אהיא מהא דאמר רבא צפק מנאות חלילה (בימות דף קג.) ושם חללה כנסל שאינו שלו ובסנדל של ע"ז חליתה כשרה ולא אמרין מכתם שיעוריה ופרישית כולה בשלחי כסוי הדס ופי' לולב הגזול (פסוק דף לא: ד"ה באשה): **המודר הנאה משופר מותר לתקוע בשופר של מצוה.** צפרק צ' דנדרים (דף טו:) מחלק רביי בין הנאת סוכה עליו לאומר שלא אהנה מן הסוכה דיכול לאסור הסוכה עליו שאינה משועבדת לו אבל אין יכול לאסור עצמו על הסוכה שהוא משועבד לה ופריך עלה רבא וכי מנאות ליהנות ניתנו אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עליו הא דאמר שבעה שלא אשצ צוקעה ולדברי רבא היה משמע דכאן נמי אי אמר הנאת שופר עליו מותר לתקוע בשופר של מנאות לאו ליהנות ניתנו אבל אם אמר תקיעת שופר עליו אסור לתקוע בשופר של מנאות אפי' לרצח כמו דאמר גבי סוכה אם לא נחלק משום דגבי סוכה בלאו מנאות יש הנאה בישיבה אבל שופר אי לאו מנאות אין הנאה משועבדת לשיר ועל סוגיא דהתם קשיא דמשמע דוקא כשאמר שבעה שלא אשצ צוקעה הוא דאינו יכול לאסור עצמו על סוכה לפי שהוא משועבד לזו אבל אם אמר ישיבת סוכה עליו שבעה אסור כמו צקונס וא"כ ממי חומר דנדרים משבעות דקמתי התם הא שניהם חלין צעין אחד ויש לומר דנדרים חלין בכל ענין דשייכי דהיינו האסרת חפץ כדאמרין בריש מסכת נדרים (דף כ:.) דנדרים חללים לאפוקי מידי דמיתסר חפאל עליה לאפוקי שבעה דקאסר נפשיה מן חפאל ולכן חלים הנדרים בכל ענין שיאמר חוץ מהיכא דזכיר הנאה משום דמנאות לאו ליהנות ניתנו ומה שמחלק שם בין אמר ישיבת סוכה עליו לשבעה שלא אשצ לא צא אלא לומר שיש חילוק בין נדר לשבעה לפי שהנדר בכל ענין שיאמר מיתסר חפאלו עליה ושבבעה בכל ענין שיאמר קאסר נפשיה מן חפאלו: **המודר הנאה ממעיין.** הא דאייטריך לאשמעינן מודר הנאה מחזירו ומשופר וממעין דס"ד חמינא דוקא צמוד מחזירו הוא דשרינן

לב א טושיע אי"ח סי' מקפו ספי"ב: לב ב שס ספי"ג וסי' מקפת ספי"ב: לד ג מ"ג פ"ג מהלכות שופר ה"ל ד טושיע אי"ח סי' מקפ ספי"ב: לה ד טושיע אי"ח סי' מקפו ספי"ב: לו ה ו מ"י פ"א מהל' שופר הלכה ג: לז ז מ"י שס טושיע אי"ח סי' מקפו ספי"ג: לח ח מ"י שס: לט ט טושיע אי"ח סי' מקפת ספי"ג וטושיע י"ד סי' רבא ספי"ב: מ י מ"י שס טושיע אי"ח סי' מקפו ספי"ב: ו טושיע י"ד סי' רבא ספי"ב: מא כ טושיע י"ד שס: מב ל מ"י פ"ו מהל' חמץ ומנא הלכה ג טושיע אי"ח סי' טעם ספי"ד: מג מ מ"י שס [ופכ"ט מהל' מביחה ה"ה י"ד סי' מהל' עדות ה"ל ע"ן טושיע שס ספי"ה [ומ"מ סי' לה ספי"ט ע"ן:

רבינו הגאון (המשך) פסקין. ת"ש התוקע לתוך הבור או לתוך וכו'. ורחיקן כי קאמר רבה בתוקע ועולה, שנמצאת התקיעה ששמע אחרי עלותו מן הבור תקיעה שלימה. אי הכי מאי למימרא כו'. אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא. בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא. ורחיקן לה רבא הכי, אחד שופר של עולה ואחד שופר של שלמים יצא, מאי טעמא, מצות לא ליהנות ניתנו. בשופר של ע"ז לכתחלה לא יתקע ואם תקע יצא. בשופר של עיר הנדחת אפי' דיעבר לא יצא, מאי טעמא כותיה מכתת שיעוריה. אמר רבא המודר הנאה מחזירו, וכן המודר הנאה משופר מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה. וכן המודר הנאה מחזירו, חזירו מזה עליו מי חטאת בימות הגשמים אבל לא בימות החמה. וכן המודר הנאה ממעיין טובל בו טבילת מצוה הגשמים אבל לא בימות החמה. שלחו ליה לאבבה דשמואל, כפאו ואכל מצה בפסח יצא. ופירשה רב אשי כשכפאווה פרסיים, ש"מ מצות אינן צריכות כוונה. אמר (רבא) [רבוח] זאת אומרת התוקע לשיר יצא, כגון הא דכתיב הללוהו בתקע שופר שתוקעין להלל וכיבוצא בו, אם תקע כסדרן אע"פ שהוא לשיר, השומע יצא, כי מצות אין צריכות כוונה, פשיטא מהו דתימא התם תאכלו מצות אמר רחמנא והא אכליה

לתקוע לו ולהוות משום מודר מחזירו אין דעתו על דבר מנאות כשאין מפרש בהדיא אבל אם פירש בהדיא ממעיין ומשופר אסור קמ"ל: **אמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא.** דמנאות אינן צריכות כוונה צפ' ערבי פסחים (דף קיד:) משמע דהוי פלוגתא גבי הביאור לפניו מנובל צבורת דקמתי צגמ' אכלו דמאי יאל אכלו בשלא מתכוין יאל ובאידך ברייתא תינא ר' יוסי אומר אע"פ שבעל צבורת מנאות להביא לפניו (מנא) חזרת וחזרת דייק התם ע"כ לאו משום היכרא הוא מדקמתי מנאות אלא משום דמנאות לריכות כוונה והשתא מה שהוצרך רבא לדקדק מכאן ולא הביא מבנייתא דהתם דהוא חמינא היינו צירקות דרבנן אבל מנאות דאורייתא צעי כוונה ומה שמקשה עליו מבנייתא דלקמן ולא פריך מרבי יוסי דהתם דהוא מצי לדחויי דלעולם מנאות משום היכרא: